

Člani študijskega krožka Keramika (z leve): Marija Marjanovič, Saša Florjančič, Jože Štukl, Monika Rogelj, Barbara Štemberger Zupan, Mojca Šifrer Bulovec, Helena Rant, dr. Tone Cevc, spredaj mentorica mag. Tatjana Dolžan Eržen in Špela Majnik. Manjkajo Zdenka Torkar Tahir, Nada Sever in Jelka Selevšek.

katalogu. V naši dokumentaciji je bil dozda samo en zapis vsakega predmeta, ki je služil za inventarno knjigo, čeprav je bil tako popoln, da bi lahko bil tudi karton. S fotokopiranjem, rezanjem in lepljenjem sta mi mlajši kolegici pomagali, da sem lahko začela predmete katalogizirati. Kakšen užitek naložiti na kupček vse skrinje! Okrog sto jih imamo, a jih vseh sploh ne poznam, ker so v depozu tako naložene, da je ogled nemogoč.

In to je veliki napredek slavnostnega leta 2000! Našla sem način, da pokupčkam predmete v zbirki in jih nato pregledam v depozu, začnem obdelovati in pripravim za stalno predstavitev. V posebno veselje mi je, da ne izhajam iz nekega teoretičnega modela, po katerem bi nato iskala ustrezne predmete v zbirki, ampak da obdelam dediščino moje predhodnice, muzejske svetovalke Anke Novak, ki je z veliko odgovornostjo in zavzetostjo zbirala vse, kar je menila, da mora etnološka zbirka Gorenjske do srede 20. stoletja imeti. Mislim, da je čas za avtentično nastajanje takšne zbirke že minil, zdaj jo lahko predvsem raziskujemo in po potrebi dopolnjujemo, gradimo pa zbirko druge polovice 20. stol. in nato 21. stol.

In še poročilo o delovanju študijskih krožkov. Spomladi smo se ukvarjali s keramiko, lončarstvom. Zbrali smo se kolegice etnologinje in kolega arheolog iz različnih gorenjskih muzejev, pridružil se nam je dr. Tone Cevc. Poslušali smo predavanja arheologinje doc. dr. Verene Vidrih Perko, posamezne teme pa smo obdelali člani sami – kar je pač kdo znal ali se naučil. Praktično smo se v oblikovanju gline preizkusili v delavnici članice krožka lončarke Barbare Štemberger Zupan v Vogljah pri Kranju. Obiskali smo tudi nekaj muzejskih zbirk – v Gornjem Gradu, Veliki Nedelji, Murski Soboti in lončarje v severovzhodnem delu Slovenije. Za konec smo naredili razstavo v Mestni hiši v Kranju Gorenjska lončevina – dediščina in sodobnost (od 30. maja do 28. avgusta). Jeseni je začel delovati nov študijski krožek Umetno kovaštvo; v Kovaškem muzeju v Kropi smo dokumentirali izdelke, oblikovalce in izdelovalce kropske umetnokovaške proizvodnje po 2. svetovni vojni.

Drugi članki ali sestavki/1.25

Helena Rožman

JAVNI ZAVOD KOZJANSKI PARK – POROČILO O DELU KUSTOSINJE ETNOLOGINJE V LETU 2000

Muzejska dejavnost

Etnološka zbirka

Zaradi nerešene ureditve depojskih prostorov je urejeni del etnološke zbirke še vedno na začasnih lokacijah, kamor smo predmete preselili ob preureditvi zdaj že bivšega depoja v letu 2000. Med novimi pridobitvami v preteklem letu pa velja izpostaviti lončen kotel za žganjekuho in "cedilo" za sadje. Oba predmeta smo pridobili ob pripravi razstave Obirač in jabolko.

Terensko delo

Delo na terenu je bilo del priprav razstave Obirač in jabolko, kontinuirano pa teče v navezavi na register dediščine, ki ga urejamo v okviru projekta priprave strokovnih osnov za načrt upravljanja JZ Kozjanski park.

Razstave

Obirač in jabolko

Razstava, ki je bila postavljena v slovensko-bavarski hiši v Podsredi med 12. oktobrom in 4. decembrom 2000, je bila vključena v širše zastavljeno prireditev Praznik kozjanskega jabolka.

Z razstavo smo želeli domačinom in obiskovalcem predstaviti orodja, ki jih je kmet oz. sadjar uporabljal pri sajenju, cepljenju,

Detajl z razstave. Fototeka Kozjanskega parka, foto: Helena Rožman.

vzdrževanju, spravilu in predelavi plodov. V demonstracijskem delu smo predstavili orodja, ki jih povezujemo tudi z vinogradništvom – gre za mletje in prešanje sadja.

Večini pridelovalcem, ki so živeli znotraj današnjega zavarovanega območja Kozjanskega regijskega parka, je bilo sadjarstvo dodatna dejavnost, ki pa je marsikateri družini olajšala zimo. Odnos do sadja je na izjemno lep način opredelil informator, ki je med drugim povedal: "Eno veliko spoštovanje je blo v zvezi s tistimi shranjenimi jabbkami. In to nobena jabka se ni kar stran vrgla, de bi jo zagrizno pa v stran vrgu. Jabka se je spoštovala, mogoče malo manj kot kruh. Kljub temu de jih je blo, pa je bilo spoštovanje do njih." (J. Sok, terenski zapiski)

Božič 2000

V preteklih letih smo v sklopu božičnih razstavnih programov predstavili voščilnice, jaslice in okras božičnega drevesca. Letošnja razstava je bila nekakšna sinteza preteklih dogajanj, saj se je kolegica Jelka Pšajd odločila za predstavitev božičnega časa. Razstava "Prišli so z zvezdo trije kralji" je bila postavljena v slovensko-bavarski hiši med 8. decembrom 2000 in 12. januarjem 2001.

Pri pripravi programa smo upoštevali izkušnje preteklih let, ko je bilo božično dogajanje prvič tako široko zastavljeno – v mislih imam pripravo razstave, sejma in ustvarjalnih delavnic pa tudi praznično podobo trga Podsreda.

Otvoritev razstave "Prišli so z zvezdo, trije kralji" Fototeka Kozjanskega parka, foto Helena Rožman.

Pedagoško delo

Prebivalci Kozjanskega, zlasti otroci, imajo le redko priložnost, razen v okviru parkovnih programov, aktivno sodelovati v programih, ki se navezujejo na tradicijo šeg in običajev koledarskega ciklusa. Te predstavljamo v okviru programa "malih tematskih razstav". Tako smo pričeli že pred leti bogatiti razstavnih program z ustvarjalnimi delavnicami, predvsem v predvelikonočnem in adventnem času. Pred veliko nočjo smo oživljali običaje, povezane z oglašanjem velike cerkvene raglje, ki se je po dobrih treh desetletjih

ponovno oglasila s cerkvenega zvonika. Prav zato smo raglje izdelovali tudi v naših delavnicah (ukvarjali pa smo se še z izdelavo cvetnonedeljskih butaric in pisanic, ki smo jih krasili z različnimi tehnikami). Pri organiziranju božičnega programa smo sodelovali s podjetjem Okolus, kjer so nam omogočili ročno izdelavo papirja, z mojstrom domače in umetnostne obrti, rezbarjem Markom Kostajnskom ter mojstrico v izdelavi jaslic iz medenega testa in okraskov iz slanega testa Leo Babič. Izdelavo okraskov iz slame, krompirjevih močicev, pomandrov, origamov, svetilk iz papirja ter voščilnic in adventnega okrasja pa smo vodile Jasna Sok, Jelka Pšajd, Nataša Ferlinec, Vesna Zakonjšek in Helena Rožman iz Kozjanskega parka.

Dopoldanski program je bil praviloma namenjen osnovnošolcem, popoldanskega pa so se udeleževali ostali prebivalci zavarovanega območja; vseh je bilo kar 1253.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da ima Kozjanski park vedno več obiskovalcev – lani kar 16.677.

Izdelovanje pisanic. Fototeka Kozjanskega parka, foto: Helena Rožman.

Raziskovalni projekti

Kozjansko 2000 – dediščina za prihodnost

Program raziskovalnih delavnic, ki se navezujejo na področje etnologije, poteka neprekinjeno od leta 1994. Projekt Evidentiranje in dokumentiranje anonimne podeželske stavbne dediščine na območju Kozjanskega regijskega parka pa nas je vzpodbudil, da smo želeli tudi na etnološkem področju raziskovalno delo zastaviti tako, da bi zajeli čim večji del zavarovanega območja. Predstavljeni projekt pomeni začetek večletnega sodelovanja z Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Raziskovalna delavnica, ki je potekala med 9. in 29. julijem 2000 v sodelovanju z ZOTKS – vključevanje v program "Gibanje znanost mladini", bo podrobneje predstavljena v poročilu, ki so ga pripravili mentorji in sodelujoči študenti (objavljeno bo v naslednji številki Glasnika).

Raziskovalne projekte zadnjih dveh let smo javno predstavili v četrtek, 12. oktobra 2000, v okviru prireditve, ki smo jih organizirali v projektu "Praznik kozjanskega jabolka".

Predstavitev je zajela štiri programe.

1. Evidentiranje in dokumentiranje anonimne podeželske stavbne dediščine

Franci Zidar, direktor Kozjanskega parka

Helena Rožman, Kozjanski park

Volker Hamann, Visoka šola za gradbeništvo Regensburg

Stefan Zellner, Visoka šola za gradbeništvo Regensburg
 Petra Pferdenges, Visoka šola za gradbeništvo Regensburg
 Alexandra Gomse, Visoka šola za gradbeništvo Regensburg

2. **Kozjansko 2000 – dediščina za prihodnost**, predstavitev etnološke raziskovalne delavnice ter mednarodnih programov Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, ki se navezujejo na zavarovano območje Kozjanskega regijskega parka

Helena Rožman, Kozjanski park

dr. Božidar Jezernik, predstojnik Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo

Tadeja Primožič, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Peter Simonič, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

dr. Mirjam Mencej, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Boštjan Kravanja, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

Meta Kastelic, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo

3. **Popis ptic Kozjanskega parka in predstavitev tematske številke Acrocephalus**

Vesna Zakonjšek, Kozjanski park

Tomaž Jančar, DOPPS

4. **Projekt obnove starih travniških sadovnjakov**

Franc Kotar, strokovni vodja nacionalnega projekta

Bernard Goršak – predstavitev projekta v Kozjanskem parku

Pri vseh projektih je bil izpostavljen njihov pomen za izdelavo celostnih strategij ravnanja z dediščino na zavarovanem območju Kozjanskega regijskega parka.

Predstavitev so bile zaokrožene z okroglo mizo o dediščini kot sestavini razvoja "Človek – dediščina – politika" (koordinator Franci Zidar, direktor Kozjanskega parka). Sodelovali so:

- Stane Peterlin, MOP, Uprava za naravno dediščino;
- Zvezda Delak Koželj, Ministrstvo za kulturo, Uprava za kulturno dediščino;
- Simona Križaj, Ministrstvo za drobno gospodarstvo in turizem;
- dr. Živa Deu, Fakulteta za arhitekturo;
- prof. dr. Božidar Jezernik, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo;
- Tomaž Jančar, DOPPS;
- Bernard Goršak, Kozjanski regijski park;
- Helena Rožman, Kozjanski regijski park.

Glasbena dejavnost

Glasbene prireditve v Kozjanskem regijskem parku so lani že šestič potekale pod skupnim nazivom **Glasbeno poletje na gradu Podsreda**. Program se deli na koncertni in pedagoški, oba pa pomenita tudi priložnost za predstavitev vrhunskih glasbenih izvajalcev. Tovrstna ponudba obogati kulturno življenje ne le Kozjanskega, ampak tudi celjske in posavske regije oz. osrednjega slovenskega prostora.

Gostili smo komorne zasedbe, vokalne skupine in orkestre, ob tem pa so potekale tudi študijske in seminarske prireditve. Program koncertnih prireditev v Kozjanskem parku v minulemu letu:

12. maj Klarisa M. Jovanović in Venio Dolenc

27. maj MePZ Lesično-Pilštanj dirigentka: mag. Mojca Volavšek

3. junij Camerata Carniola

17. junij Komorni zbor AVE dirigent: Andraž Hauptman

30. junij MePZ Bistrica ob Sotli in MePZ "Bilka"

iz Bilčova na Avstrijskem Koroškem

12. julij koncert slušateljev seminarja za violino

14. julij koncert Zagrebskega kvarteta saksofonov,

Tatjana Ognjanović, Dejana in Nine Prešiček

21. julij koncert slušateljev seminarja za klasični saksofon

4. avgust Glarner Madrigalchor in St. Galler Klaviertrio

dirigent: Niklaus Meyer

avgust Coral Brasilia dirigentka: Elena Herrera

25. avgust koncert slušateljev seminarja za pozavno

4. september Nordbayerischer Jugendblasorchester
 dirigent: Ernst Oestreicher

Drugi članki ali sestavki/1.25

Helena Rožman

EVIDENTIRANJE IN DOKUMENTIRANJE ANONIMNE PODEŽELSKÉ STAVBNE DEDIŠČINE NA OBMOČJU KOZJANSKEGA REGIJSKEGA PARKA

Poročilo o izvedbi projekta v letu 2000

I. Uvod

Potem ko smo leta 1998 zainteresirane izobraževalne in druge pristojne institucije iz Slovenije in Bavarske podpisale pismo o nameri, smo leta 1999 začeli in v letu 2000 nadaljevali izvajanje projekta Evidentiranje in dokumentiranje anonimne podeželske stavbne dediščine na območju Kozjanskega regijskega parka. Projekt finančno podpirata Svobodna dežela Bavarska in Republika Slovenija in je sestavni del programa bavarsko-slovenske mešane komisije.

V mednarodnem, bavarsko-slovenski projekt, ki ga organizirata Kozjanski park in bavarsko-slovensko društvo, so vključeni Visoka tehniška šola iz Regensburga in obe slovenski univerzi.

II. Udeleženci

V delavnici, ki je potekala med 2. avgustom in 29. septembrom 2000, je sodelovalo dvanajst študentov arhitekture in gradbeništva iz Visoke tehniške šole iz Regensburga in Fakultete za arhitekturo v Ljubljani.

III. Strokovno vodstvo

Delo študentov na terenu je usmerjala strokovna skupina, ki so jo sestavljali Hubert Bauch, dipl. ing., višji konservator v pokoju, Klaus Löffler, dipl. ing. arch., in Roland Benke, dipl. ing. arch., ki je na začetku delavnice predstavil pilotni del projekta, izveden v letu 1999. S strani Kozjanskega parka smo v projektu sodelovali direktor Franci Zidar ter etnologinji Jelka Pšajd in Helena Rožman. Z ljubljanske Fakultete za arhitekturo je spremljala potek dela na terenu dr. Živa Deu, ki se je najbolj posvečala prevodu slovarja strokovnih terminov – "glosarja", ki je bil izdelan v okviru pilotnega dela projekta.

K sodelovanju so bili povabljeni tudi Zavodi za varstvo kulturne in naravne dediščine iz Celja, Novega mesta in Ljubljane ter Uprava za kulturno dediščino RS. Delo na terenu sta občasno spremljala etnologa konservatorja, Božena Hostnik in Dušan Strgar iz ZVNKD Celje in Novo mesto.

Med pripravi in izvajanjem projekta smo v Kozjanskem parku organizirali več sestankov s pristojnimi strokovnimi službami in z vodji projekta, da bi jih seznanili s potekom dela ter hkrati začrtati smernice za naslednja leta.